

САБНАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

КУННЭЭНИ ТЕМБЛА

Чурагны солонгоцогийн
тайвчлал (салгыг да
дизхээ сөп) Куооалыг
сир автан дьон даача
тутар буолтара хаһыс
да сылыгар барда.

Билигин манга тутуу ылтаары унаайба ылыгы-тары, мас юллэрбиттэри аахпыска туран сиппитинн сиппэтэхтинн быһа хоһулан сүүрбөҥэ чута-һыар даача дыһэлэрэ бааллар. Ол да тыгнар билигин бу тутулан бул-лут даачаларга сайы-лымыр, сана тутулан эрэр дыһэлэри бүтэрэ ох-сор уустуурда. Бэрт кытпас кэмгэ чэлиһэн аһар сайыммыгыгар ? тыһыынча нэһилиэннэ-лэх оройуон киннитэн быылтан-буортан, тыс-тан-уустан арыы да та-йа түһэн, бэйэ-бас билэр даачатыгар сайылыыр дэ-дэлээх үчүгэй буолуо дуо?!

Олохнут урукзу сым-
дартан уратыта күн а-
һы үксээн нһэр, Манна
ха ас-тангас сымната үр-
дэстатан этэ да барыл-
дыбат. Сабынгы нэмнэр-
гэ ыллал төбө кыадыл-
арыан сатырдым-са-
таабаттынн огуруот аһын
үүннэрэ сатыылар. Со-
рухторго, ордуң оройуон
күннигэр кварталларга,
тэрилтэлэр уопсай дьы-
лэргэргэр уонна кыараас
уһаайбага олоһооччулар-
га ити кыадылат.

Пууоалыга аастыт сыйын сыччах бир эрэ нал сабылаабыт. Выйыл да сабын даячага сыйылым этэ диир юфун суох курдук Биринниэтэ — алектронны тардылла илик, уу суох. Хара бастангытан даяча туттааччылар олус эрийдэхтин үлээлээ хамсаан дыа тутту буттар. Ол эвэри даяча

дильдарын да күүпчаккэ түүүсүн сорох дунэтиг тэн, атын булууһунтан, сарайыттан сарылаан үлэ тигизэччи барбыт. Төгө диктэххэ оройуон киинин кылта сиббэһэ эриэстэ сиргэ электролиния тар-дыллыыта бардаа быһаар-дылларыгар бастаан утаа сарылаалааһын да суоға эбитэ үһү. Хомойуох иһин уруккунан пиялел-лэктан ордук нэм баста да олоххо кириэ илик.

Даачалаахтар уһугар
тийиһин сачаалара гүһүн,
ким туттубут дьыэтн
этыммырта, ким ханна
эмэ уһаайба булан нөбө-
рөргө күһэллэхчэ буо-

луталаабыттар. Кырдык, билигин үнүзэ электр-чествота суох хайдах са-таньахтарай?

Даача днэн судургуту-
тан эттэххэ сайһыпыр
сир—сайһылын буоллаҕа
дин. Ол оройуон киинит-
тан хаа эмэ көстөөх сир-
гэ тиниэн сайһылык тут-
тан олохсуйуох диэтэххэ
манаа арай дабыгыһа суох
буолуохтаах. Куоһалыта
алентроэниия, дымгэр,
тардыллыахча буолан
иһэн трансформатор көс-
түбэккэ тохтообута үһү.
Көрдөххө даҕаны остуол-
ба туруоруллан, өссө
трансформаторы булар
түбэлтэһэ олордуллар
миэстэтэ бэлэм аһат. Би-
лигин ол тэрлэлбит кө-
һүмүмүһүн төлөбүрө тө-
һөтүн биэрэр байыэт би-
лэн элээтэ.

Бсвөгүн бу даачалары-
гар ыялар сайылаан
хортуппуй ордон, огу-
су, помидор үүнүрөн
чэбдик салгынынан ты-
нан, оболорун үзүз с-
ныаран абырныа этилэр.
Отгон сорохтор кус,
хаас, куруолук да ту-
туохтарынан соп. Хапта-
ас, мооньбонун угун ордон
витаминаах отонору
хаанаан да того кы-
лаа суогай.

Түмүктүүр жөригиз эт-
тэххэ; мин санаабар, тыа
сирин оройуонун кишин
олохтоохторун сайылкы-
тарынан киинлэр даача-
лары буолуон сөп. Бил-
лэн туран, киинлэр итин-
нэ сайылкы аналды то-
дору туһаныахтара суогу
гүман баран, саатар, бэ-
йэлэрин хаһаайыстыбала-
рыгар ити үөлэ аналды-
битинэн дьарыктаныахтара.
Тыа сиригэр дьон
көчүргээн, олус иллээг
буолан эбэтэр аһары ба-
һан-таһан дуу даача, са-
йылкы туттубатахтара
чуолкай.

Куошэлы даачытыгар лугардас электричество суоьуттан кыһарыйтаран, дьон олоьботторун туьуьун даачалаахтар мунуьтыбыьыларын, дьынэр, оройуон «тойотторо» бары да билэн аьай олоьдохторо.

Төгөд да даачаларын бүтэрбэт, тутуутун сүтэрбэт эрээр, даача олохтоохторун аатын ылар чыгыз тигиз илик дьон барарбыт баа са-наалара олоххо хаһан киниэн ким эмэ быһаар-бар биэргэ дуо?

П. СЫРОВАТСКАЯ.

Национальнй үгэстэрн тууһар, бэрээдэктнр тууһар Саха Республикатын Президентин даһалтын бэс ыйын 21 күнэ национальнй быраакһынныгын — ыйһах кулунэ биллэриллибитэ. Итинэн сиббэстээн сахалар бы даһалатын баһылынн сөбүдэһиннэ эрэ оһоһуллуохтаах. Оройуон барты маассабай даһаллара бэс ыйын 28 күнүгэр диэри бүтэрлиилхэтэхтэр. Ити көһиниттэн ханык даһаны маассабай даһаллар ыттылаллара бобудлаар.

[illegible]

Быраанынныгы ханым
эмэ бирчигэвэр атын
күнгэ көһөрүү оройуон

ОСКУОЛАЛАРГА ЭКЗАМЕННАР

кандидата Спиридон Пета, кинини кытта бу иррочч Илларионов табыс-
ститут доена, биолог
Константин Степанович
Чириков, преподавателлэр

Бас кынын 8 күнүтөр окуулазарга нуучча тылыгар 9 уонна 11 кыластар экзаменнары туттардылар. Чуумачы орто окуулатын 9 кылааһын үөрэнэччилэрэ барыта 65 оёо аакхыттан суруулууга 32-рэ «4» уонна «5» сыанада үлэлээтилэр. Киин лартэн Аня Арнакова, Мара Пиннигина, Аня Аммосова 5/5 сыананан бу экзаменнарын түмүктээтилэр.

Орто оскуоланы быһыл бүтэриэхтээх госу­дар­ст­вен­най эсэ­мен­на­рын 11 кы­лаас­тар бу күн ал­ге­бра­да туттардылар. Ма­наа­ха Чу­рапчы орто ос­куо­ла­тын быһыл бүтэ­ри­эх­тээх үөрэн­эч­чи­тэн 22-рэ «үчү­гэй» с­ма­на­ба Ма­ша Яков­ле­ва, Лю­ба Мес­тин­ко­ва, Ка­тя Сив­це­ва, Пе­тя Хо­ю­танов, Ко­ля Ма­ка­ров «ту­й­гун» с­ма­на­ны ыл­ды­лар. Э­м­э бу ос­куо­ла ма­те­ма­ти­ка­ны ди­рин­гэ­тэн үөр­э­тэр кы­лаас­ын 11 о­го­ту­ттан 8 үөрэн­эч­чи «4» с­ма­на­ба туттардылар.

Бу предметна «туйгун»
смананы Аладар оску-
латыттан Дуя Лытанин,
Сапа Ефимов, Кытаанах
оскулатыттан Марца
Корина, Жени Коркин,
Диринг оскулатыттан На-
да Охлошкова калдылар.

Диринг орто оскуола-
тыгар Документады
тыа хаһаайыстыбатын ин-
ститутун преподавателлэ-
лэрэ тахсан оскуола анал
кылаанын үөрөнөччүлү-
риттэн туһанилаах хайыс-
чаларынан аккадэмига
сылдьыттар Институт үө-
дэххэ ылымга комиссия-
тын эппиэттиир секретар-
а, экономической наука

кандидата Спиридон Пета, кинини кытта бу ирроч Илларионов табыстатут доцена, биолог Константин Степанович Чириков, преподавателдер физико-математическай наука кандидата Александр Гаврильевич Тихонов, химической наука кандидата Ада Гаврильевна Дараньева II кылаас үөрэнээччилэригит математикага, химияга экзамен туттулар. Аны салгы биологияга тутуохтара. Экзамены ситинилээхтик ааспыт оҕолор Дьюкуускайдаагы тыа хаһаайыстыбатын институтун студениннара буолуохтара. Ол мурдун институт экономикай факультетыгар 6, быыл саага аһылдыахтаах технологической факультетка 4 үөрэнээччи үөрэххэ илэрэр бадалах экзамен туттара сылдьаллар. Быстаны экзаменнарын Таян Карпова уонна Петь Старостин «тулуйгу» сыанага эппиэттэттилэр.

Оройуоннаады үөрэх управлениета бу мй бүтүүтэ орто оскуоланы быларыын уонна быһыл бу төрөннүтэ үрдүк үөрэхтэ интраллэригэр бэлэминир, көмөдөһөр сыалтан консультациялары тариан ыытарга былааннанар. Оскуолалар, төрөн бүтүтэр ким ханнык доракха киириэн, ханнык предместрэтэ консультацияны ылыахтаахтарын ыйан туран оройуоннаады үөрэх управлениетигэр сайаанка түһөрнөхтөөтэр.

Мargarита ФЕДОРОВА,
проектировщик, член
управления
специализации

Бу үүнэргэ оройуонга үөрэнээччилэр сайынгы сыныалантарын, субу айыах хонугунан «Көбүр сулуостар» түһүлэ уонна бэс айыт 25—27 күннэригэр Мындагайыага ыһыттылаахтах Валерий Ноев кэрэнигэр аналыйт «Ырыа алыттах кустула» диэн ырыа конкурсуун тэһэни боппуростарын бэлэс Саха Республикатын Президентин даһалтатын ыччакка, туризмга уонна спортка консультанта М.Е. Друзьков коммандировкага таһа сымрытта, юниттан айыах боппурооска эппиэттиригэр көрдөстүбүт.

— Михаил Егорович, ааспыт сайын үөрэнээччилэр сайынгы сымпалааг нарын тэрийингэ элбэх ырахаттар ордук үп өртүнэн сатаан быһаарылдыбакка дьыала мөстөһүөр этэ, ити быыйыл хайдах буюлуй?

Тыг хайрааныстыбатыг
гар совхозтары уларытан
тэрийһинэн сибээстээн,
урунку сылларга совхоз-
тар туттарбыт үлэ уонна
сынналаан лаабырдырын
базалара, эмнэ син совхоз-
тар атын баайдырдуол-
ларын курдук, үлэһиттэр
турукка нирүтэлээбиттэрэ.
Аны туран манньк мучу-
лаан көмүстөр үөрөнээч-
чилэр сыныалааһынын,
туһадаах үлээн хабыл-
лыларыг тэрийи көтү-
түүгэ хаала сыспыта, ол
да буоллар тэрээһиннээх
өртүлэргэ үөрөнээччилэр
сайылыгы сыныалааһынын
атаарыыга ыссыһан оҥо-
лор от үдэтигэр, кирини-
ча үстөһөһигэр көмөлө-
вүн ситиһпиттэрэ.

Бу соторутаагыта тах-
сыбыт үөрэнээччилэр сай-
ыныгы сынналанырып
тэрийингэ Республика
Правительствотын уураа-
бынан 2 миллиард 600
мөлүтүөн үп көрүлүнү.
Оттон үлэ сынналан
лаабырдарык базалара үө-
рөх оройуоннаардааы
управлениеларга бори-
лиэхтээхтэр. Итинэн си-
бээстээн субу күнүртэн
тэтинээхтэн ылан лаа-
бырдары өрөөтүнүн са-
ыныгы ыйдарга үөрэнээч-
чилэр сынналанырып тэ-
рийингэ, ону былаанна-
һынга илгэр үөрөтөр,
техническэй кардары сүү-
мэрдээн, аттаран туруо-
рууттан үөрэнээччилэр
сайыныгы сынналанырып
атаарды быначы сибээс-
төөрүк бичиктээн, маа-
ныгыт 1993-1994-тэ прези-
дент Иван Ярыгинга
ыгырыы сурук ыттан ту-
рар. Аны спонсорааһын
туһунан этэр буоллаха.
Биридинлээх бастаабыт
тарга, бириштээх миаста-
бэ тиксикиттэргэ бириди-
лээн да тэрилтэлэн да би-
ринистэри олохтуохха сөл.
Холобур, Дюковская ку-
раттан «Туймаада-Дай-
монд», «Аргыс» страхо-
вой акционерной компа-
ниялар, «Ленаводстрой»
холбоһук, «Сахаэксперт»
ассоциация курдук кыах-
таах тэрилтэлэр анал би-
ринистэри олохтуурга ба-
баларын биллэрдиһилэр.

— Михаил Егорович,
аны Мындаагайыга ыт-
тылдамтааххат ырыа көм-
курсуун туһунан этэр
буоллааха...

Маньаха төрхтэлэр, та-
баарыстыбалар, бааһына
хаһаайыстыбалара уруу-
нуларын курдун көмөлө-
рө, сүбэлэрэ, сөптөөх үлэ-
ни хааччыһаллара, үөрө-
нөөччүлэри тыа хаһаай-
стыбатын сайынчы үлэлэ-
рингэр туһаналлара икки
өртүгэр барыстаах буюу-
чу этэ.

— Саха талааннаах ме-
лодифа Валерий Василье-
вич Ноев көрүнүгэр
аһыллаах ырыа быраа-
һаһындыга быйыл билиһин
оройуоммутугар Амма
өрүс үрдүгэр Мындааа-
һыга үтүс кыттааччыны,
малдьыты түмүөдэ. Бу
эмиз сүрдөөх элбэх тү-

— Сүбү күнүбүзгө бийлиги оройуономдот күүнүбүзгө «Көбүр сулуустара» дини тү-
нүлүгө ыгытталыра, бу
улахан түнүлүгүн тэри-
ингиз, кодууэллүнгиз эи
түс бэйэрбикэн ылыман
үзэллир буолуохтааххын,
манна эбин өссө туту
этэиң атый?

— Бу улахан нийгэмийн
тардыгхгүйх «Көдөр су-
ластар» түбүлгө респу-
бликада аан бастагман
ийлгылдлага. Билетин
сааһырыг, саха тустуу-
гун историйгар билдөр
көстөр суолуһун хаал-
гарт, кыһаҥчылар оһор
өрүтүн таргылган бөлө-
ннэх калыҥтаахтар. Кон-
курс баалаһыанната оро-
йуоннариин ыһтыллар,
оройуоннардаагы ханыт-
тарга баччэтээн турар.

Т. КАРДАШЕВСКАЯ.

T. KAPLANOVSKAN

ОСКУОЛА БАСТАКЫ ВЫПУНУН 40 СЫЛА

ҮӨРЭХХЭ ДЬУЛУУРДААХ ЭТИЛЭР

Сут-кураан, уоттаат сэрин, хоту көһөрүү ытылланнаах сыллара аан. Чурапчы дьоно айгыраабыт хаһайысты-баларын чөлүгөр түһөрөр күргүөмнээх үлэсэ турмууттара. Ол көмгө оройуонга айылдаах сэтте ылаастаах оскуола уонна педагогическай училище үлэлииллэрэ. Учуутал идэтин ылыгыт ыччаттар республика араас оройуоннарыгар үлэлиит тарганааллара. Олох сайдан истэрин ахсын оройуонга орто оскуоланы айылы наадатан тирээбитэ. Онон салайтаран оройуон оччотообу салаалата туруорсан Чурапчы сэтте ылаастаах оскуоланы бааһыгар 1950 сыллаахха орто оскуоланы астар-быта. Кини бастаткы директору Роман Ильич Васильев, үөрэх чааһын сибидиссейини сэринтэти эргилилбит, үрдүк үөрэхтээх, кэлиин биологическай наука кандидата, университет проректора буолбут Афанасий Акимович Манаров үлэлээбиттэрэ.

Оччотообу тийинмэт-түгэмэт кырамысчык олохтон, көһөрүүгө түбэ-йин үөрэмнээх хаалыт сааһырдыт ыччаттар, сана сэттиин бүтэрбиттэр оройуон араас нэһиликтэриттэн мустан сирдэ-ринтэр-уоттарыгар салыны үөрэнэн барыттар. Оскуола бааһа төһө ди-мөлтөбүн, дыдангытын иһин, талааннаах учууталлар П. Н. Федоров,

А. Н. Широких, Н. П. Красильникова, Г. И. Макаров — Дьуон Дьагылы П. Е. Дьячковская, Б. З. Иниетин уо. д. а. кыһам-нылаахтын, үрдүк ирдэ-биллээхтик үлэлээһинэр Чурапчытан албах би-лыһа-көрүүгө тардыс-тыылдаах, үөрэхтээх дьон үүмүттэрэ.

Оскуолабыт билигин да үлэлиин турар дьонго-сөртөү ШКМ (школа колхозной молодежи) дьон аатынан биллэр-дыла ээ. Оччотообу оло-лор ачыктааһыны, айылы-кутурданы сурах-таранан билбит, бэрт-мөлтөх көрүнүс, таһас-сан өртүнэн тутаскыбыт, ол гынан баран үөрэх-наадыттын өйдөөбүт үтүө-көмгөсө дьон этилэр. Бу-барасхаттар интэриэт-көмгөс аһынан үсэсэ-үс-сөтө, бары мөлтөх ус-луобуһуны уйан үөрөхтө-лөр эрэ иһин сыралла-лара. Уруогу көтүтүү, хо-йутааһын дьон бузатын суоба, Ахсаан, физика, нуучча тылын, химия курдук ыраахан предмөт-төрү дьаныһан үөрөтө-лэрэ. Бэйэ-бэйгэ харда-рыта көмөлөсүү мүлчү-рүйбөт истэрэ ээ. Бө-бөлөрү модьуйсан туран эбик курдугуоттарга ым-сыыран-бараран туран дьарыктаналлара. Элбэх-эбик литератураны аа-баллара, ырыталлара. Ол-содана мин саха литера-туратын үөрэтэрин. Бо-рисов С. З. күннээх-күө-нөхтөн сыллааха, саха-литературатын иһинэри

үнтээбит өмсөдөхх уу-раахтар, ыстатыйалар ороһойдөөбүт хөмгөсэ-этэ. Биирдэ эмэ сылыа-саһарыам дьон нэһе-маһана сылдыарыт. Он-нук ыраахан көмгө үөр-нөччилэрин барахсаттар биирдэ олуурдаах бопу-руону, эрирдээх ыһы-тыһыны биэрбиттэрин өй-дөөбөнүн. Ити уураах-олово суоқун, сыһатын мингиннээбэр кинилэр өйдүүр курдуктара. Бө-бөлөр бабаларынан са-ха литературатын куру-луоқун үлэһитин «Арас-кы» дьон илиинэн сурул-лар литературнай суру-наалы таһаара сылды-быттар, Салайааччыла-р кэлиин саха билин-лээх суруйааччыта буол-бут В. В. Яковлев уонна билигин Диринг бөһүөлэ-төр олоһор Николай Фе-дотов этилэр. Талааннаах ыччаттар бааллара, үчү-гэй салайааччылаахтара, билигин курдук көнүл-лүк тыһынар көмгө оло-руттара буоллар, баар. Биир амит биллэр-көстөр аат таһыса эбитэ буолуо. Саха литературатын тө-рүттээбиттэр уоһулар, Платон Ойуунускай ре-прессияланан аата-суола-тиллэ иһин көмгөс ли-тератураны үөрөтүн олус-кыбыстылааһа, сана-рар саған, этэр тыһыт-барыта хаарчактанара. Өрө көрбүт арыһах дьон төһөлөөх эрийгэ төбүл-литтэрин, үүрүүтэ-үтүрү-күүтэ сылдыһыттарын кийи ааран сиппэт, 1953 сыллаахха Чу-

рапчы оскуолатын аан-бастаан бүтэрбиттэр бы-йыл ситин-хотуу аттес-таты ытыттар лоп кур-дук 40 сыл буолла.

Орто оскуоланы баста-кы бүтэрэччилэри рай-совет председатели К. К. Оносов, үөрэх оройуон-нааһы салаатын сала-тата кэлиин эбэрдалээбит-тэрэ, уруйдаан-айхаллаан олох кинэ аартыгар атаарбыттар. Кини үө-рөрө баар ити сыл ычча-тар күргүөмнээх дойду-үрдүк үөрөһүн заведе-ниеларыгар үөрэнэ киир-биттэрэ. Оноһешинов К., Ефимов Н., Дьячковская Н., Борисова А., Ивано-ва У., Яковлев В., Ада-мов Н., Федоров М., Иванов Х., Кладкина Д., Макарова Т., Соловьева Г., Кардашевская Н. уо. д. а. студент буолбутта-ра. Онон Чурапчы орто оскуоланы бастакы вы-пускниктара үрдүк үө-рөххэ киирин уонна бү-тэрин бастакы күргүөм-нээх аһыны аспыт үтүө-лөөхтөр дии саныбын. Биир оскуолаттан биир-көмгөс итиччэ элбэх оло-үрдүк үөрэххэ киирбит-тэрин төһө эрэ өйдөөбө-түн. Итинниң үтүөһүн олоһору кыратын да-буоллар үөрөтэ сылды-былпыттан үөрөбүн.

Үөрэхтэрин бүтэрэн араас идани ылан үгүс-тэр ахтылланнаах Чурап-чыларыгар үлэлиин төһө-нүбүттэрэ. Учууталынан, тутуу инженеринэн, оч-

чотообу «Сельхозтехни-ка» уурлааһынайынан, райсовет, райком аппара-тыгар үлэлээн барытта-ра. Сорох Дьонурдаах, нэһилилээх специалист-тары оччотообу партия райкома өдөөбөккө, ус-луобуһа тарыйбэккэ дой-дуларыттан тыйынты. Кинилэр атын оройуон-нарга билингэһинэ дьэ-ри таһаарыһаахтын үлэ-лиин сылдылар. Оро-йуон атын атылын оро-йуоннартан экономичес-кай, социальнай сайдыы-тынан хаалан иһэрэ дьэ-бурудаах кадрдары көм-гөс табэ көрбөтөдүттэн эмиэ сибээстээх дии са-ныбын.

Быйыл бас ыйын орто-тун дьэки 40 сыллааһы-та орто оскуоланы бү-тэрбиттэр мустуохтара. Мустуохтара кырык-тыйбыт баттахтаах эрээ-ри эдэр эрчимнээх сү-рэхтээх, уураабаат фан-таһылаах уруну үөрө-нээччилэрин. Таптыыр, куруун ахтар олоһорбор кинилэри үөрэппит учу-таллар ааттарыттан дьол-лоох-сорулаах олоһу, тоһхойо кырдыахтары-гар дьэри хомолтоһу-ку-турданы билбэккэ, үөрүү-көтүү эрэ аргыстанан уһунуун олоһордугар бадарбын. Таптааһах оскуолаһытын, ахтылдан-наах чарангытын, ай-мах-билэ дьоннугун кырдыаһа кини дэппит учууталларгытын ытта уруукугунуу ирэхоро көпөһүн.

Д. С. ПОСТНИКОВ,
Саха Республикатын
үтүөлөөх учуутала.

Бииргэ үөрэмминит

Орто оскуоланы 33-һуо буолан бүтэрбипит. Оччолорго билини хаһаан да салгыы үөрэнэр. Үө-рэхтээх, идэлээх үлэһит буолар сөрүтээх этибэ.

Ол көмтөн 40 сыл аас-та. Бииргэ үөрэммиттэр-бититтэн 27 киһи үрдүк, 6 киһи аналлаах орто үөрэхтээхтэр. Идэлэри-нэн ыллаахха, 22-бит учуутал, 4 киһи инже-нер, 2 киһи үп үлэһити, эмэ итиччэ киһи врач идэтин ыланнар үгүс-тэрэ күн бүгүнүгэр дьэри үлэлиин сылдылар. Биир-гэ үөрэммиттэрибит эдэр саастарыгар ыра санаа өгөстүбүт идэлэрин ба-һылаан дьин-чакхы дьон-сөргө билигинити ыдыт үлэһиттэр буолбуттары-нан иһин туттабыт. Кини-лэр ортолоругар истори-ческай наука кандидата Н. Д. Ефимова, норуот үөрөхторун туйгуна Д. С. Фомина. Саха Респу-бликатын үтүөлөөх учуу-тала К. Д. Платова, ме-лноратор, саха билли-лээх суруйааччыта Васи-лий Яковлев, Саха Рес-публикатын үтүөлөөх араа, нейрорхирург, ме-дицинскэй наука канди-дата М. П. Федоров уо. д. а. бааллар.

Билини бииргэ үөрэм-миттэрибит үтүөкөннээх үлэһит эрэ буолбакка, илээх-айааһах дьэ көр-гөн иһэлэрэ, ааралара буолбуттара. Онон үөрэ-пит-иниит учууталлар-быт эрэлэрин, алгыс-тарын чыастаахтын толор-дубут. Чурапчы орто оскуолатын бастакы вы-пускниктары ааттарыт-тан кэлиин уонна бүгүн бү-тэрэччилэргэ үөрэххэ тардыһылаах буолун, үлэһит киһи чыастаах аа-тын үрдүктүн тутун дьэи бадарытын тирээбит.

Дария КЛАДКИНА,
учуутал, Ула Кыһыл
Знамята орден нава-лера.

ОБОЛОРОМ, ОБОЛОРОМ БАРАХСАТТАР

Кинилэри ытта биир-гэ үөрбүт, мунчаарбыт көмгөһөттөн 40 сыл аа-һа өкөсүбүт. Оччолорго-этэ дин хас да сыллаах сыраласпыт сырам-сы-гыны кото турбута. Төһө да элбэх хэар уулуһун, күһүнү ыһын, саас сөм-буйдар кинилэр мин ха-рахлар субу көстөт кэ-лэллэр.

Төхөсө ылаһа, сурун үлэһэ. Бары бөһүмүр-буттар, Кулааһы устуун бөрүө сүүрэр тыһа ыһы-лар чуумпута. Иһилбэр биир уолчаан гыһар. Те-бөтүн өндөтөр, мичээр-дээн тинистэрэ килбэйэр, харахтара хантан эрэ ыраахтан уоттаан ылар. Кыратын мунчаарар бы-һылаах. Баар, мин: «Бу улуу, баай тыт. Ол эрээри мин төрөөбүт саха-ды тылбынан түсөһөй-дүк, каротик этим ээ», — дии саһыра буолуо. Ки-ни көмгөһөттөн мунчаар-кырыттар олоһоллор. Биирдэстэрэ уһа түһэн баран суруйар да суру-йар, мунууһун төлөһөтүн иһиниһи сөтөн эрэ ылат. Сотору-сотору маһан бы-лаатынан хараһын, нэд-һин сөтөр. Былаатын ханна эрэ чугас, суруу-гун сыһыһыгар боточчу тутан олоһор дуу? Кини-хэ бүк эрэнэбин. Сөгөстө-һа олоһор дьөгөһө сүүр

бүт-көһүт, саһарбыт-ниэрбит, этэн көрө-көрө күлбүт-үөрбүт бөһтэ дьэ-һумсуйбүт. Уоһа уоһа ар-дыгар иһир-иһир хамсыыр — иһитэр саһарар быһы-лаах. Билигин да хамса-нара эрчимнээх. Түргэ-нин суруйар, ылаас ута-ры муһунтуу төһө ното сылдыар тугу эрэ тутан ылаахтын, түргэн-түргэн-ниг көрбөхтөөн ылар. Бил-битэ, ааһыта барыта үмүөрүһөн үүнүүгэ-тэ-һиппийиһиһэ ыраахан буол-ла быһылаах. Кинилэр-тэн ойлодохуу соһуе олоһор кытаанах соһуе сирдэ-дээх түсэ өйдөөх-санаа-лаах, мөмүһүргэ маһы-тын балам, ол эрээри са-һабытын көбөһөтүк та-һаарбат. дөрүн-дөрүн «чап» гыһнарыр уолчаа-рым бу да сырыһа үчү-көйдүк суруйуо дьон эрэ-нэбин.

Ити курдук, хас биир-дүһүлэрин көрүөһүнэрэ хат тыһыт кэлиин ыры-һаах хааһыт эдэр саас-тар тирдэллэр. Ки-нилэр бары үөрэххэ уһу-һулар тардыһылаах, күчү тардыһылаах, бара-биллэргэ-көрүгэ бара-дыах этилэр. Хөс үөрэх дьэи көрүдүбүт этэ да, бөһөлөрө иһин-тоһон ыһыта, билбөтөхтөрүн өйдөбөтөхтөрүн билэ са-һыгар буолаллара. Тыл-тыһы буолаллара. Тыл-бааска да холоһоллорэ. Саһалыы эһини нуучча-ды тыһаарыһы, ааран ба-ран өйдөөбүтү суруйуу

үлэлэрин бараһиһиһээ-һин түмүгэ хомоторо үгүс буолара да, «оболор санааларын түһэрбэккэ, күн аһын көрүтэ өсө дьаныһан туран эбик дьарыктаналлара.

Кинилэри ытта үлэ-лээбит сылларбар «оо кыһамныһын, дьулуруун сыналдырты, кинилэри ытыктырты үөрэмминит. Сурун үлэтигэр сыһаал-лара айыһааһына, тыл-ларын саһааһа эбиллэн иһини минити да, кини-лэри да үлэһэ көһүлүүрэ, бөһө күһүгүгэр эрэли үөс-көтөрө. Эдэр саастарыгар өйдөө-санаан туран сыал-сорук туруоруммут, оскуолаһаһы сылларыт-тан онно дьулурулаах-тык тардыһыт буолан-нар Чурапчы орто оскуо-латын бастакы выпуск-никтара күргүөмнээх үр-дүк үөрэххэ киирэн араас идэлэри баһылаан олох аргыһа онгоһуһулар, аа-ты-сөһуу түһэн биэрбөт үлэһит буолулар. Ки-нилэр ситидинилэригэр кыһарыах да сөһө буоллар мин үлэм эмэ баарыт-тан үөрэбин, кини тутта-бын. Олоһорум барахсат-тар, киники олоххутугар дьол-сөргү төһөһүдүн, олоһоргут, сизинэргит до-рубай, эһин олоххутун салгыыр дьөһүннээх дьон буоллунар.

П. Е. ДЬЯЧКОВСКАЯ,
Саха Республикатын
үтүөлөөх учуутала.

МЭЛДЫ АХТАБЫТ, САНЫБЫТ

руулаах эрэ көмгө буол-бакка, олох ыраахан кө-мгөс бииргэ үө-рэммит доһотторбүт эрэл-лээх иһиллэрэ, бөһө-таба сарыһнара аттыбар баар динр санааттан күөскөр күөс эбиллэр. Олоххут устатын тухары үтүө ар-гыстарынан, холобур «огостор дьоммутунан ис-тиник, күндүтүк са-һыһы учууталларбыт буол-ладлар. Чурапчы орто оскуолатын бастакы дирек-тора Р. И. Васильев оло-лору ытта үлэтин 1933 сыллаахха Томпо оройуо-нугар иһонерскай баһаа-тайынан саралаабыта. Билиһэ ити оройуонтан кэлбигэ. Нөгүө сыһыгар аны Хатылыһа айыллар орто оскуолаһа директо-рынан аһамыта. Роман Ильич иһинэ 11 сыл үлэлээн баран Чурапчы орто оскуолатыгар ха-таан эргиллэн кэли элө-бүт тийэх күннэригэр дьэри учууталлаабыта. Санань-эһиһи прола-гандыһы, үрдүк тари-һар талааннаах, дьин-чакхы учуутал талаан

наах учууталытын мэл-дытын ахтан-санаан аа-һабыт. Роман Ильичэ 1967 сыллаахха Саха Республикатын үтүөлөөх учууталы аата иһэр-либитэ. Билигин чакхы да бөһөлэрин идэлэрин ба-һылаабыт, үлэһэ дьу-луурдаах учууталлар үө-

ытыктыыр иһиһит Саха Республикатын үтүөлөөх учуутала Дмитрий Сер-геевич Постников бүтэр-тэрибитэ.

Түмүстэрибит эрэ итин-истан тыһынан норуот үөрөһүрүнтин туйгуна Петр Николаевич Феде-ров, математик Анна Ни-колаевна Широких, хи-мия учуутала Дария Ва-сильевна Москвитина, географ Филипп Никиф-орович Марков, дирек-торбыт, залучит, бөһө-тэ историк идэлээх РСФСР — оскуолаһаһы үтүөлөөх учуутала Павел Кузьмич Дьячковскай ааттарын ахтан-санаан ааһабыт.

Үөрэхтээх үлэһит дьон буолар баһа билиһэ-һа олус улахан этэ. Үгүс-тэрибит дойдун иһин куо-раттарыгар үөрэнэн үр-дүк үөрэһи ылыттары, үтүөһүн үлэһит дьон буолбуттара. Итиннээх барытыгар учууталлар-быт барахсаттар сыра-лаах үлэлэрэ, иһин кы-һамныһылаах көстөр.

Анна БОРИСОВА,
РФ оскуолаһаһы
үтүөлөөх учуутала.

